

שיעור כישורי חיים שמירה על פרטיות ברשת

כחלק מהשבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת תשפ"ב - "מתחברים על בטוח"

החברים של קשת ופרטיות ברשת

מיומנות מרכזית:
מודעות והתנהלות עצמית במרחב הדיגיטלי

שכבות ד'-ו'

הקדמה לצוותי החינוך:

השבוע הלאומי לגלישה בטוחה ברשת תשפ"ב מתקיים גם השנה בסימן "מתחברים על בטוח"; מסר זה מקבל משנה תוקף לנוכח השאיפה שלנו, כאנשי חינוך, לקדם את תחושת השייכות והחיבור של התלמידים למערכת הבית ספרית והכיתתית, לקדם את תחושת המוגנות ולמנוע אלימות, גם בתקופת הקורונה. השנה, נדגיש בפני תלמידינו במהלך השבוע הלאומי את החשיבות שבהתנהלות חיובית וחברית ברשת, הפיכת הרשת למרחב בו כולם מרגישים שייכות, קרבה ומוגנות. זאת, תוך שמירה על הפרטיות, הימנעות ממצבי סיכון ופגיעה והקפדה על שימוש מאוזן במסכים.

מטרות השיעור

- התלמידים יעמיקו מודעות בנוגע למה שהם מציגים ומשתפים במרחבים הווירטואליים.
- התלמידים יכירו את המושג 'פרטיות' בכלל ו"פרטיות ברשת" בפרט.
- התלמידים יזהו מצבים ברשת בהם חשוב לשמור על פרטיות על מנת להימנע מפגיעה ומסיכון.

מידע ונתונים רלוונטיים לשיעור

- במסגרת גלישה ברשתות חברתיות, נוטים ילדים ובני נוער לחשוף מידע אישי באופן אשר עלול לחשוף אותם לסכנות ולפגיעה. הסיבות לכך עשויות לנבוע מחוסר הבנת מדיניות שמירת הפרטיות באתרים שונים וכן מקושי לצפות את ההשלכות ארוכות הטווח של מסירת מידע אישי.
- מתוך סקר בזק 2020 עולה, כי בני הנוער נמנעים יותר ממבוגרים מלהשאר "טביעת רגל דיגיטלית" (אינם אוהבים שנאספים עליהם מידע ונתונים מאתרים שונים).
- 6% מהפניות למוקד 105 בשנת 2020 כללו אירועים של פריצה למחשב.

הנתונים מיועדים למורה המעבירה את השיעור. לשיקול דעת המורה האם להציג את הנתונים לתלמידים.

- הנתונים לקוחים מתוך "החיים הדיגיטליים" – דו"ח האינטרנט של בזק לשנת 2019 + 2020 ומתוך "פרטיות ילדים בעידן האינטרנט מדיניות הסדרה מוצעת", 2019, איגוד האינטרנט הישראלי: https://www.isoc.org.il/wp-content/uploads/2016/11/Childrens_Online_Privacy_Report.pdf
- כמו כן, מתוך "אלימות מקוונת כלפי קטינים" ד"ח כנסת: https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/aa4fb1e0-be3b-ec11-8140-00155d0401c3/2_aa4fb1e0-be3b-ec11-8140-00155d0401c3_11_18233.pdf

ידע, מיומנויות וערכים

ידע

היכרות עם המושג "פרטיות ברשת"
וחשיבות השמירה על הפרטיות

מיומנויות

» מיומנויות קוגניטיביות

חשיבה ביקורתית במרחב הדיגיטלי
גילוי מודעות למניפולציות רווחות במרחב הדיגיטלי

» מיומנויות רגשיות (תוך-אישי)

- מודעות עצמית – מודעות והתנהלות עצמית במרחב הדיגיטלי
- בניית זהות דיגיטלית וניהולה, והבנת הקשר בין הזהות הדיגיטלית לבין הזהות האישית.
- הכוונה עצמית – ויסות עצמי, קבלת החלטות
- ביצוע אבטחת מידע ברשת

» מיומנויות חברתיות (בין-אישי)

- מודעות חברתית – זיהוי מצבים חברתיים ברשת
 - הבנת ההשפעה שיש לפעולות הפרט על אחרים
 - התנהלות חברתית – כיבוד הזולת
- שמירה על גבולות בתוך קשר פיזי או וירטואלי

ערכים

- » כבוד לזולת
- » שמירה על פרטיות

**פרקטיקת הגדרת
בעיות ופתרון**

מהלך השיעור

הנחיות להוראת השיעור

השקופיות הבאות מפרטות את מהלך השיעור ומיועדות להצגה בשיעור.

« בגוף כל שקופית מופיע התוכן להקרנה ולעבודה עם התלמידים.
« בתחתית השקופית (בהערות) נמצאות הרחבות והנחיות לך – המורה.

הנחיות לשיח מיטבי

שיח מעודד ומקבל

שיתוף מהלב

הקשבה ממקום מתעניין ולא שיפוטי

כבוד לדברי החבר/ה

הנאמר בשיח נשאר בינינו
אפשר לשתף אחרים בנושא, אך לספר רק על עצמי

חשוב לחזור על הכללים המרכזיים בכל שיעור, על מנת לבסס מרחב בטוח המאפשר שיח רגשי בין התלמידים.

מה נלמד היום?

נכיר את המושג
"פרטיות ברשת"

נחשוב מה אנחנו
בוחרים להציג
ולשתף במרחב
המקוון

נלמד מתי חשוב
לשמור על פרטיות
כדי להימנע מסיכון
או פגיעה

מה מספרים החדרים?

לפניכם תצלומי פינות מחדרים של ילדים שונים. מה החדרים מספרים לכם על אותם ילדים?

4

3

2

1

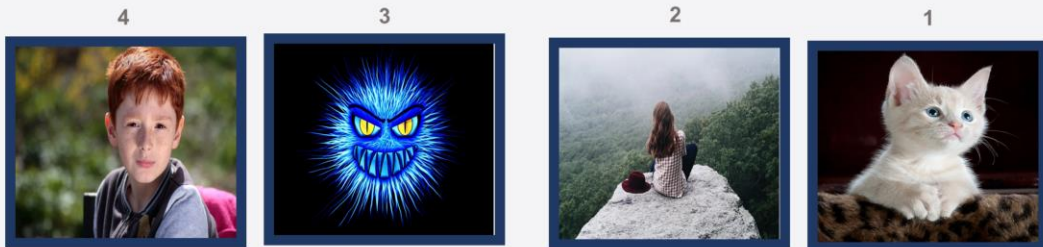

מה מספרים החדרים? פעילות מעוררת עניין לפתיחת השיעור.

המורה תציג לתלמידים צילומי פינות מחדרים של ילדים בביתם. תלמידי הכיתה יוזמנו לבחור את אחד החדרים ולשתף מה מספרת פינת החדר לדעתם על הילד שגר בחדר זה (עניין בספורט, עניין במוסיקה, עניין במחשבים, השקעה בלמידה, אהבת בובות ועוד).

מה מספרות תמונות הפרופיל?

לפניכם תמונות פרופיל שילדים שונים הציגו ברשת.
מה מספרות לכם תמונות אלה על אותם ילדים?

מה מספרות תמונות הפרופיל? המשך פעילות לפתיחת השיעור.
המורה תציג לתלמידים תמונות פרופיל שונות.

התלמידים יוזמנו לספר מה הפרופילים השונים מספרים על הילדים?
למורה- הדרך בה התלמידים מציגים את עצמם דרך תמונות הפרופיל מספרת עליהם, איך הם רוצים להציג את עצמם כלפי אחרים, מה הם בוחרים לשתף ומה לא (למשל הילדה שהצטלמה מאחור שומרת על פרטיותה ולא חושפת את פניה, תמונת החתול מעידה על תחומי העניין של הילד ועוד)
המורה תשאל את התלמידים- כיצד הם בוחרים להציג עצמם ברשת? מה עומד מאחורי הבחירה?

בין החדר לבין הרשת- מה מספר הפרופיל שלי?

הפרופיל שלנו ברשת

הפרופיל שלנו ברשת מייצג אותנו. בדומה לחדר שלנו בבית, פרופיל זה "מספר" עלינו דברים. גם כאן יש לנו יכולת לבחור מה נציג כלפי חוץ בהתאם למי שאנחנו בקשר איתו.

החדר שלנו בבית

החדר שלנו בבית הוא המקום הפרטי שלנו ושל בני המשפחה. החדר שלנו "מספר" עלינו דברים. אנו מעצבים אותו ובחרים מי יוזמן לחדרנו. בחדרנו יש דברים שגלויים לעין ודברים פרטיים ששמורים במקום סגור כמו מגירה. אנחנו בוחרים מה נציג מתוך חדרנו כלפי חוץ ומה נשתף מתוכו.

בין החדר לבין הרשת – מה מספר הפרופיל שלי?
למורה- בשיח עם התלמידים, חשוב להדגיש את הנקודות הבאות:
* החדר בבית הוא מצב נתון בחיי התלמידים. ניתן לסדר אותו, לארגן אותו מחדש אך לא להחליף אותו בהתאם לחברים שמארחים בו.
* הפרופיל שלנו ברשת מאפשר לנו לבחור מה אנחנו מציגים.

מהי פרטיות?

לפרטיות חשיבות רבה ברחבי הרשת. לאפליקציות, למשחקים ולרשתות חברתיות הגדרות פרטיות שונות, ולרוב גם המשתתפים עצמם בוחרים הגדרות פרטיות (למשל הגדרת הפרופיל רק לחברים, חסימת גישה למידע אישי ועוד)

המילה "פרטיות" מגיעה מהמילה "פרטי" שמשמעה: משהו ששייך רק לי או למשפחה שלי ולא לכולם.

כולנו זקוקים לפרטיות ו"הזכות לפרטיות" היא אחת מזכויות האדם החשובות. זכות זו מתייחסת לזכותנו לקבל מרחב פרטי משלנו: מרחב פיזי (מקום) ומרחב פרטי של מחשבות, שיחות, מכתבים וכדומה.

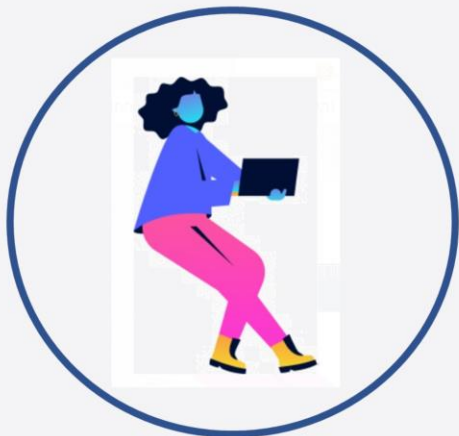
למורה- המשגה: מהי פרטיות?

* המילה "פרטיות" מגיעה מהמילה "פרטי", שמשמעה: משהו ששייך רק לי או למשפחה שלי ולא לכולם. למשל: שמי הפרטי שייך רק לי, המגירה/ התא שלי, מספר תעודת הזהות שלי. * כולנו זקוקים לפרטיות, כלומר לדברים שיהיו רק שלנו, או למקום שיהיה רק שלנו, או לזמן שבו נוכל להיות לבד רק עם עצמנו.

*הזכות לפרטיות, היא אחת מזכויות האדם. הזכות לפרטיות היא הזכות שלנו לקבל מרחב פרטי משלנו. הכוונה היא למרחב פיזי (כגון: הבית שלנו, הגוף שלנו) אך גם למרחב פרטי של מחשבות, של שיחות, של מכתבים וכדומה. (המידע לקוח מתוך: "הספרייה הווירטואלית" של מט"ח. לפרטיות חשיבות רבה ברחבי הרשת. לאפליקציות, למשחקים ולרשתות חברתיות הגדרות

פרטיות שונות, ולרוב גם המשתתפים עצמם בוחרים הגדרות פרטיות (למשל הגדרת הפרופיל רק לחברים, חסימת גישה למידע אישי ועוד)

נעים להכיר: קשת אלופת משחקי הרשת

קשת היא אלופת משחקי רשת!
יש לה חשבונות משתמש במשחקים רבים,
היא זריזה וחדה ומתקדמת במהירות לשלבים
מתקדמים!

קשת עברה דירה ולכן הצטרפה השנה לכיתה
ד' 2 מבית ספר "שמייים". הילדים בכיתה
קיבלו אותה בצורה יפה ונעימה.
קשת סקרנית להכיר אותם טוב יותר ולגלות
מהם תחומי העניין שלהם.

רוצים להכיר אותם גם?

המורה תציג לתלמידים את קשת ותקריא או תזמין את אחד התלמידים להקריא את
ההקדמה לפעילות.

כיתה ד'2 מבית ספר "שמיים"

קשת אלופת
משחקי הרשת

עידן השקדן

דנית הכדורגלנית

נטע אוהבת טבע

טלי הדיגיטלית

סאשה יו"ר מועצת
התלמידים

איתן המשפיען
(משפיען רשת)

אייר הצייר

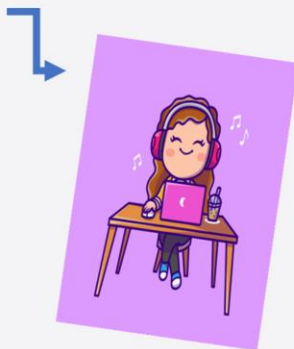
איילת מצלמת

המורה תציג לתלמידים את "קשת אלופת משחקי הרשת" וחבריה מכיתה ד'2 מבית ספר "שמיים". המורה תקריא את שמות התלמידים כדי לעורר סקרנות. בהמשך, תשאל את התלמידים מה לדעתם תחומי העניין והמאפיינים של התלמידים? לאחר מכן, המורה תחלק את התלמידים לקבוצות. כל קבוצה תקבל 3 דמויות, תתבקש לקרוא את תיאורי המקרים ולענות על השאלות המלוות. **מומלץ להדפיס את כרטיסיות הדמויות המופיעות בשקפים הבאים מראש.**

עבודה בקבוצות

טלי הדיגיטלית

טלי הדיגיטלית מחוברת לעולם הרשת הגדול - היא משתמשת באפליקציות שונות, עוקבת אחר משפיעני רשת, מאזינה לפודקאסטים ומשתתפת בקבוצות עניין רבות. באחד הימים קיבלה טלי, דרך אחת הקבוצות, קישור מאדם שאינה מכירה עם הזמנה להצטרף לקבוצה נוספת שנשמעה ממש מגניבה ושמה "דיגיליות ומחבורות".

1. איך לדעתכם הרגישה טלי?
2. מה אתם הייתם עושים במקום טלי?
3. האם קרו לכם מקרים דומים? כיצד פעלתם?

עבודה בקבוצות

נטע אוהבת טבע מכירה כמעט את כל שמות הפרחים והעצים. היא מגדלת כלב, חתול, צב ואוגר, ובכל הזדמנות היא יוצאת לטייל בחיק הטבע! לאחרונה נטע יצאה לטיול עם משפחתה. כשחזרה, פרסמה פוסט באתר מטיילים בו נכתב: "חזרתי מטיול של שלושה ימים עם כל המשפחה! כמה כיף היה ליהנות מהמרחבים של המדבר! ממליצה בחום!" הפוסט פורסם בצירוף תמונה שלה ושל משפחתה על רקע המדבר כשפני המצלמים מטושטשות.

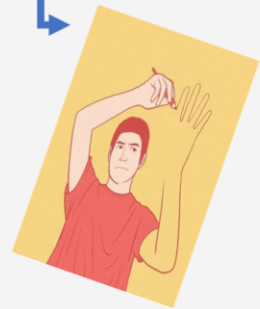
נטע אוהבת טבע

1. מה דעתכם על אופן הפעולה של נטע ברשת?
2. מה התוצאות האפשריות של פעולתה?
3. כיצד אתם הייתם פועלים?
4. האם נתקלתם במקרים דומים ברשת?

עבודה בקבוצות

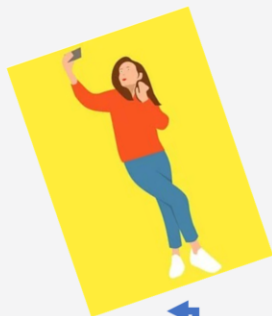
אייר הצייר

אייר הצייר מאוד כשרוני בציור, הוא נמצא כבר שלוש שנים בחוג מתקדם. השנה הוא החליט לפרסם את אוסף הציורים שלו בתערוכת ציורים אישית ברשת החברתית. הוא קיבל המון לייקים ותגובות, חלקם מאנשים שהוא לא מכיר.

1. מה דעתכם על אופן הפעולה של אייר ברשת?
2. מה התוצאות האפשריות של פעולתו?
3. כיצד אתם הייתם פועלים?
4. האם קרה לכם מקרה דומה? כיצד פעלתם?

עבודה בקבוצות

איילת מצלמת

איילת אוהבת מאוד לצלם, כל אירוע או חוויה יתועדו אצלה מייד בעדשת המצלמה. ביום הראשון לשנת הלימודים היא צילמה את עצמה ב"סלפי" מחוץ לשער ביה"ס, כשברקע שלוש מחברותיה לכיתה מתווכחות ורבות ביניהן. היא התלהבה מהתמונה המוצלחת והפכה אותה לתמונת הפרופיל החדשה שלה.

1. מה דעתכם על אופן הפעולה של איילת ברשת?
2. כיצד לדעתכם הרגישו חברותיה של איילת?
3. מהן התוצאות האפשריות של פעולתה?
4. כיצד אתם הייתם פועלים?

הערה למורה: כשילד מפרסם תמונה מחוץ לשער ביה"ס, הוא חושף את המקום בו הוא לומד וכפועל יוצא את העיר שבה הוא גר. מדובר במידע אישי שלא נרצה שיגיע לכל אחד שצופה בתמונה ברשתות החברתיות.

עבודה בקבוצות

קשת אלופת משחקי הרשת

בביתתה הקודמת, קשת הייתה האלופה הכיתתית במשחקי הרשת. היא עזרה למספר ילדים שנתנו לה את הסיסמה האישית שלהם להתקדם במשחק והיא נתנה לחברה נוספת את הסיסמה האישית שלה כדי שתתנסה במשחק בשלב הכי מתקדם.

1. מה דעתכם על אופן הפעולה של קשת וחבריה?
2. מהן התוצאות האפשריות של פעולותיהם?
3. האם קרו לכם מקרים דומים? כיצד פעלתם?

עבודה בקבוצות

דנית אלופה במשחק הכדורגל. היא נמצאת בליגה העירונית וזכתה עם קבוצתה כבר בשלושה גביעים! גם כשהיא משחקת במחשב, היא תמיד בוחרת משחק רשת שכלול בו כדור! באחת הפעמים הופיעה פרסומת עם הכיתוב הבא: "זכית! את הגולשת המאה אלף במשחק! רוצה לקבל כדור עם חתימות של כל הכדורגלנים הגדולים? כתבי את הכתובת ומספר הטלפון שלך והכדור בדרך אלייך!"

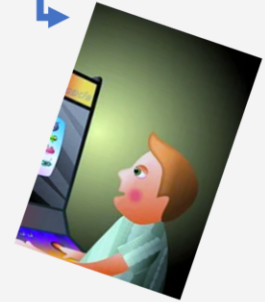
1. מה לדעתכם הרגישה דנית כשקיבלה את ההודעה?
2. כיצד אתם הייתם פועלים?
3. האם קרה לכם מקרה דומה? כיצד פעלתם?

דנית הכדורגלנית

עבודה בקבוצות

איתן המשפיען (משפיען רשת)

איתן המשפיען הוא דמות ידועה בעולם הרשת, כבר בכיתה ג' היו לו אלף עוקבים! פרט לשמו ולתחומי העניין שלו איתן לא משתף פרטים נוספים מחייו האישיים. הוא בעיקר מעלה לערוץ היוטיוב שלו סרטונים שונים ומנסה דרכם להשפיע, להעלות מודעות וליצור שינוי בכל מה שקשור לבעלי חיים. גם הפעם ברגע שהגיעה אליו הודעה על יום אימוץ מיוחד לחתולי השכונה הוא העלה סרטון ובו הזמין את כולם להמשיך ולהשפיע ולדאוג לבעלי החיים.

1. מה דעתכם על אופן הפעולה של איתן ברשת?
2. מהן התוצאות האפשריות של פעולותיו?
3. לו אתם הייתם משפיעני רשת, אילו דברים הייתם בוחרים לשתף על עצמכם?

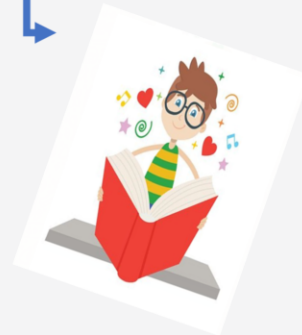
משפיען רשת=יוטיובר

עבודה בקבוצות

עידן השקדן

עידן תלמיד מצטיין. לקראת כל מבחן מסכם את החומר הנלמד בקבצי וורד, מכין מצגות ומארגן את כל המידע באפליקציה שמצא בחנות האפליקציות. כשנרשם לאפליקציה, מסר את פרטיו האישיים: שם מלא, טלפון וכתובת מייל. בנוסף, הוא אישר לאפליקציה גישה לתמונות ולקבצים במכשיר שלו.

1. מה דעתכם על אופן הפעולה של עידן ברשת?
2. מה התוצאות האפשריות של פעולתו?
3. כיצד אתם הייתם פועלים?
4. האם קרה לכם מקרה דומה? כיצד פעלתם?

עבודה בקבוצות

סאשה פתח קבוצה שמטרתה לתכנן יחד עם חברי מועצת התלמידים בעיר את "יום התלמיד" הקרב ובא. הוא ביקש מכל מצטרף להזדהות בשמו האמיתי ובדק מול רכזת מועצת התלמידים שכל המשתתפים אכן שייכים למועצת התלמידים ושאין אף משתתף לא מוכר לפני שאישר אותם.

1. מה דעתכם על אופן הפעולה של סאשה?
2. מהן התוצאות האפשריות של פעולתו?
3. האם פתחתם/ השתתפתם בעבר בקבוצות רבות משתתפים?
4. מהם הדברים שחשוב לשים לב אליהם בקבוצות רבות משתתפים?

סאשה יו"ר מועצת התלמידים

כיתה ד'2 מבית ספר "שמיים"

קשת אלופת
משחקי הרשת

עידן השקדן

דנית הכדורגלנית

נטע אוהבת טבע

טלי הדיגיטלית

סאשה יו"ר מועצת
התלמידים

איתן המשפייען
(משפייען רשת)

אייר הצייר

איילת מצלמת

המורה תזמין את תלמידי הכיתה לשתף בקצרה אודות תיאורי המקרה של הדמויות השונות כדי לחשוף את כלל התלמידים למקרים השונים.

שאלות לדיון בכיתה

1. כיצד הרגשתם בקבוצה במהלך הדיון על הדמויות השונות?
2. לאיזו מהדמויות התחברתם? הסבירו
3. איזו דמות הפתיעה אתכם? איזו דמות שימחה אתכם ואיזו דמות הכעיסה אתכם?
4. מה למדתם מהפעילויות בקבוצות אודות **פרטיות ופגיעה בפרטיות ברשת**?
5. האם קרו לכם מקרים שקשורים לפגיעה בפרטיות ברשת? איך פעלתם והאם הייתם פועלים אחרת להבא?
6. באיזה אופן מאפייני ההתנהלות של תלמידי כיתה ד'2 מבית ספר שמיים בנוגע לפרטיות ברשת דומים למאפייני ההתנהלות של תלמידי הכיתה שלנו או שונים מהם?

בעת הדיון, חשוב לאפשר מגוון רחב של דעות ולהקפיד על כך שאין התייחסות מתייגת או פוגענית כלפי תלמידים מסוימים.

מהי פגיעה בפרטיות ברשת?

פגיעה בפרטיות ברשת כוללת הפצת מידע אישי ורגיש (למשל, מצב משפחתי, בריאותי, כלכלי, אמונות ודעות) מבלי שנתנו את הסכמתנו לכך. המידע האישי שלנו עלול להגיע לאנשים שינסו לנצל אותו ולאוו דווקא לטובתנו.

מידע אישי ורגיש- מצב כלכלי, משפחתי, בריאותי, אמונות ודעות. המידע האישי עלול להגיע לאנשים שינסו לנצל אותו, ולאוו דווקא לטובתנו.

הדברים מתבססים על מידע אודות פרטיות ברשת באתר מוקד 105:

https://www.gov.il/he/departments/legalInfo/protection_of_privacy_act

ומאתר הרשות להגנת הפרטיות:

<https://www.gov.il/he/departments/targetaudience/children-privacy-on-the-internet/govil-landing-page>

מה המסר שלנו?

חשוב לשים לב להגדרות הפרטיות שלנו ברשת (סגירת הפרופיל לזרים, חסימת גישה למידע אישי ועוד)

חשוב לשמור על הפרטיות ברשת - אין לשלוח פרטים אישיים ברשת (שם פרטי, משפחה, טלפון, כתובת, מי נמצא בבית, סיסמאות וחשבונות שלי ושל בני משפחתי).
אין לנו דרך לדעת לאן מידע זה יכול להגיע

הפרופיל שלנו ברשת מספר עלינו דברים בדומה לחדר הפיזי שלנו בביתנו. חשוב לבחור את מי ומה לשתף בו.

במידה ונפגענו ברשת, חשוב לפנות לעזרה - להורים, לצוות החינוכי, לחברים ובמידת הצורך למוקד 105 הפועל 24/7

לצד שמירה על הפרטיות שלנו, חשוב שנגלה ערנות ונקפיד לשמור גם על פרטיותם של אחרים (חברים, בני משפחה, עובדי אורח שתועדו ללא ידיעתם ועוד)

ברשת, כבחיים האמיתיים, אנו נתקלים לעתים במצבים חדשים ולא מוכרים. כדי להימנע ממצבי סיכון עלינו לעצור, להשהות תגובה, להפעיל שיקול דעת ולפנות למבוגר שסומכים עליו

מסכמים שיעור

מסכמים שיעור: המורה תבחר ענן אחד להתייחסות, אח"כ ניתן לאפשר לכל תלמיד/ה יבחר משפט שהוא/היא רוצה להתייחס בנוסף. נשמע כ- 5 תלמידים

מצלמים ומיישמים

צלמו סרטון (עד 15 שניות)/
הציגו הצגה בנושא "שמירה
על פרטיות".

גם בזמן צילום הסרטון/ הצגת
ההצגה הקפידו על הדגשים בנוגע
לפרטיות שנלמדו בשיעור.

המורה תזמין את התלמידים לצלם סרטונים קצרים (עד 15 שניות) או להציג הצגות המתמקדים במסר או שניים בנושא שמירה על פרטיות. בעת הצילום צריך לקחת בחשבון את כל הדגשים והמסרים שעלו במהלך השיעור בהקשר של שמירת הפרטיות.